141

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
____
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
A.A.Elmurodov
2024 yil "___" avgust

ITLARNING UMUMIY VA MAXSUS DRESSIROVKASI FANI BO'YICHA

SILLABUS

Magistratura mutaxassisligi uchun

Bilim sohasi:	800000	–	Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840000	–	Veterinariya
Mutaxassislik:	70840106	–	Kinologiya va it kasalliklari

Samarqand –2024

Modul / FAN SILLABUSI
Veterinariya profilaktikasi va davolash fakulteti
70840106– Kinologiya va it kasalliklari mutaxassisligi

Fan nomi:	*Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi*
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	IUMD1108
Yil:	1
Semestr:	1
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	240
Ma'ruza	50
Amaliy mashg'ulotlar	70
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	–
Mustaqil ta'lim	120
Kredit miqdori:	8
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	**Fanni o'qitishdan maqsad** – magistrlarda itlarning oliy asab tizimi faoliyatiga tayangan holda, ularni umumiy va maxsus dressirovka usullaridan foydalanish. bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishdir. Shuningdek itlarda oddiy buyruqlarni bajarishga o'rgatish, bu esa uni xulqini har xil sharoitlarda boshqarishga yordam berishi bilan birga xizmat doirasidagi maxsus ko'nikmalarni hosil qildiradi.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Hayvonlar anatomiyasi(1.13)
2.	Sitologiya, gistologiya va embriologiya (1.14)
3.	Hayvonlar fiziologiyasi (1.14)
4.	Veterinariya xirurgiyasi (1.22)

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	• kinologiyaning kelib chiqish tarixini, xizmat uchun ishlatiladigan itlar zotlarni, itlarning eksteryeri va interyerini, itlar xulqining

g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	**Narziyev B.D.** – SamDVMCHBU "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasi professori v.v.b., veterinariya fanlari nomzodi. **Yulchiyev J.B.** – SamDVMChBU, "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasi, dotsenti v.v.b., PhD. **Jabborov A.G'.** – SamDVMCHBU "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasi assistenti
E-mail:	narziyev.54@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasi
Taqrizchilar:	**G'afforov U.B.** – Samarqand Davlat tibbiyot universiteti "Yuz-jag' jarrohligi" kafedrasi mudiri, tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent. **Vahidova D.S.** – TDAU, "Umumiy zootexniya va veterinariya" kafedrasi professori, veterinariya fanlari nomzodi.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 29 avgustdagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasining 2024 yil ___ avgustdagi ___ sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i R. Ro'ziqulov

Fakultet dekani Sh. Qurbonov

Kafedra mudiri B. Narziyev

Tuzuvchilar B. Narziyev

J. Yulchiyev

A. Jabborov

3.	www.Ziyonet.uz.
4.	www.veterinariya meditsinasi.uz
5	www.sea@mail.net21.ru
6	www.veterinary@actavis.ru

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning moxiyati va mazmunini to'liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa:
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirisida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

	fiziologik asoslarini, itlarning kelib chiqishini, tashqi muhitning organizmiga ta'sir qilish haqida tasavvurga ega bo'lishi lozim;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN2	• itlarni umumiy dressirovka usullari, itlarni maxsus dressirovka usullari, it va o'rgatuvchi orasidagi munosobati haqida ko'nikmalariga ega bo'lishi;
TN3	• itlar bilan munosabatni to'g'ri tiklash, itlarning dressirovkasida moslama va mexanizmlardan to'g'ri foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishi;

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish.
M2	Itlarning dressirovkasida qo'llanadigan qitiqlovchilar.
M3	Shartsiz va shartli reflekslar.
M4	It o'rgatuvchisi va uning yordamchilari.
M5	Itlarni dressirovka qildirish usullari.
M6	Dressirovka jarayonida ko'nikmalar hosil qilish tartibi.
M7	Itlarning dressirovkasida tashqi va ichki qo'zg'atgichlarni ta'siri.
M8	Itlarni ishlashi uchun yengillashtiruvchi va murakkablashtiruvchi sharoitlar.
M9	Itlarni tarbiyalashda yoshiga va zotiga asoslanib dressirovka qilish xususiyatlari.
M10	Itlarni umumiy dressirovka qilish qoidalari va uning ahamiyati.
M11	It va o'rgatuvchi orasidagi munosobatni to'g'ri shakllantirish.
M12	O'rgatish (dressirovka) usullari.
M13	Itni umumiy dressirovka qilish usullari.
M14	Itni umumiy dressirovka qilish usullari.
M15	Itlarni maxsus dressirovka qilish qoidalari va ahamiyati.
M16	Itlarni maxsus dressirovka qilish usullari.
M17	Itlarda badjahllikni rivojlantirish.
M18	Itlarni mahbuslarni qo'riqlash, ushlashga o'rgatish.
M19	Itlarni soqchilikga o'rgatish.
M20	Giyohvand moddalarning turlari va tasniflanishi.
M21	Kinologiyada giyohvand moddalarni qidirishga itlarni o'rgatish nazariy asoslari.
M22	Xizmat itlarni giyohvand moddalarni qidirishda qo'llash usullari.
M23	Avtoulovlar, aviatransportda xizmat itlarni qo'llash usullari.
M24	Temir yo'lda xizmat itlarni qo'llash usullari.
M25	Itlarni valyuta va boshqa turdagi moddalarni qidirishga o'rgatish.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Itni laqabiga o'rgatish.
A2	Iti burundiq, bo'yinboq tasmaga o'rgatish qoida va tartibi.

A3	Maxsus dressirovka qilishda saqlash.
A4	Dressirovkachi va itni o'rtasidagi aloqa o'rnatish usullari.
A5	Itni erkin harakat qilishga o'rgatish.
A6	Itni o'rgatuvchi yoniga kelishga o'rgatish.
A7	Itni dressirovkachi yonida yurishga o'rgatish.
A8	Itni o'tirishga va yotishga o'rgatish.
A9	Itni turishga, emaklashga o'rgatish.
A10	Apportirovka uchun ishlatiladigan narsalar va ularni olib kelishga itni o'rgatish.
A11	Itni xurishga va joyiga kelishga o'rgatish.
A12	Itlarning maxsus dressirovkasi.
A13	Dressirovka vaqtida qo'zg'atgichlarni ta'sir qilish kuchi.
A14	Ozuqa qo'zg'atgichlarni itlar organizmiga ta'siri.
A15	Dressirovka vaqtida organizmni umumiy holatini aniqlash.
A16	Xizmat itlarini o'rgatuvchilarini o'qitish usullari.
A17	Qo'zg'atgichlar va ularning xarakteristikasi.
A18	Shartli qo'zg'atgichlarni qo'llashdagi xatolar.
A19	Shartsiz qo'zg'atgichlarni qo'llashdagi xatolar.
A20	Itlar bilan ishlashda yengillashtiruvchi sharoitlar.
A21	It o'rgatuvchining amalga oshiradigan xatolari.
A22	Itni badjaxllikka o'rgatish.
A23	Itlari qo'riqlashga o'rgatish.
A24	Itni qochayotgan odamni ushlashga o'rgatish.
A25	Itni soqchilikka o'rgatish.
A26	Itlari narsa va buyumlari qo'riqlashga o'rgatish.
A27	Itni narsalarni topishga o'rgatish.
A28	Itni iskovchilikka o'rgatish qoida va usullari.
A29	Itni giyohvand moddalarni topishga o'rgatish.
A30	Itni portlovchi va qurol aslahalarni topishga o'rgatish.
A31	Transport vositalarda ishlash va portlovchi moddalarni topishga o'rgatish.
A32	Aviaqatnovlarda ishlash va portlovchi moddalarni topishga o'rgatish.
A33	Temiryo'l transport vositalarda ishlash va portlovchi moddalarni topishga o'rgatish.
A34	Itlarni valyuta topishga o'rgatish.
A35	Itlarni ko'zi ojiz nogiron odamlarga yordam berishga o'rgatish.

	Mustaqil ta'lim (MT)	**120 soat**
1.	Itlarni xulqidagi ustun-lik reaksiyalari va nerv sistemasi tiplari.	6 soat
2.	Itlarni dressirovka va trenirovka qilish vaqtidagi xatolar.	6 soat
3.	Itlarni narsarni tanlashga o'rgatish.	6 soat
4.	Itni odam va narsa-larini hididan tanlashga o'rgatish.	6 soat

5.	Itlarni xonadon va atrof-muxitda tintuv qilishga o'rgatish.	4 soat
6.	Miyani analitik va sintetik faoliyati.	6 soat
7.	Dressirovka vaqtida xatolar va ularni bartaraf qilish.	6 soat
8.	Nevrozlar va ularning itlar organizmiga ta'siri.	6 soat
9.	Refleks va itni fe'l-atvorini aniqlash.	6 soat
10.	Ustunlik reaksiyasini aniqlash.	6 soat
11.	Kompleks qo'zg'atgichlar.	6 soat
12.	Dressirovka vaqtida qo'zg'atgichlarni ta'sir qilish kuchi.	6 soat
13.	Ozuqa qo'zg'atgichlarni itlar organizmiga ta'siri.	6 soat
14.	Dressirovka vaqtida organizmni umumiy holatini aniqlash.	4 soat
15.	Xizmat itlarini o'rgatuvchilarini o'qitish usullari.	6 soat
16.	Qo'zg'atgichlar va ularning xarakteristikasi.	6 soat
17.	Itlar bilan ishlashda yengillashtiruvchi sharoitlar.	6 soat
18.	Narsalarni hididan tanlashga o'rgatish metodikasi.	6 soat
19.	Atrof muhitni tintuvga o'rgatish metodikasi.	4 soat
20.	Xonadonda tintuv o'tkazish metodikasi.	6 soat
21.	Itni o'q otish, yorug'lik va tovushlarga o'rgatish.	6 soat

Asosiy adabiyotlar

1.	Bogoslavskaya L.S. i dr. O sobake. uchebnik, M.: 1992.
2.	Ziyodinova F. va boshqalar. Kinologiya asosolari, o'quv qo'llanma, T.: 2003.
3	Xasanova R.A. Dekorativnoe sobakovodstvo, uchebnik, T.: 1990.
4	I.Tangirov, B.Narziyev, J.Yulchiyev, T.Mirzayev, M.Abdurashitov – Itlarda uchraydigan kasalliklarni oldini olish va davolash. Uslubiy qo'llanma, Toshkent 2021 yil

Qo'shimcha adabiyotlar

1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
6.	Victoria Aspinall, Melanie Cappello. Introduction to Veterinary Anatomy and physiology, textbook, Toronto, 2015.

Axborot manbaalari

1.	www.gov.uz -O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.
2.	www.lex.uz -O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari Ma'lumotlari milliy bazasi